

Janina Domska (1946–2024)

Janina Domska

Źródło: Archiwum Rodzinne

Niezwykła osoba, historyczka, regionalistka, archiwistka – to tylko kilka słów, którymi opisać można Janinę Domską. Swoje życie poświęciła innym: córkom przedwcześnie zmarłej siostry oraz nauce i popularyzacji historii, za co wielokrotnie była doceniana – uhonorowano ją m.in. tytułem „Zasłużony dla Ziemi Niemodlińskiej”.

Urodziła się 25 sierpnia 1946 r. w Ligocie Tułowickiej, jej rodzicami byli Mikołaj Domski i Michalina z domu Dżaluk. Edukację rozpoczęła w miejscowej szkole podstawowej, a po ukończeniu Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Niemodlinie kontynuowała naukę w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu. Czas studiów wchodzącej w dorosłość Janiny Domskiej przypadł na niełatwy i burzliwy okres w funkcjonowaniu polskich uczelni, także opolskiego ośrodka akademickiego oddalonego, wydawać by się mogło, od głównej sceny przemian społeczno-politycznych – Warszawy. Janina z charakterystyczną dla siebie aktywnością zdobywała wiedzę i wyróżniała się zaangażowaniem w życiu studenckim (należała m.in. do Związku Młodzieży Wiejskiej i Zrzeszenia Studentów Polskich). Stopień magistra uzyskała w 1969 r., broniąc pracy „Maryna Mniskówna”. Na drodze dalszego rozwoju naukowego w murach macierzystej uczelni, gdzie otrzymała propozycję zatrudnienia, stanęły jednak różnice światopoglądowe i mocna niechęć do Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, w której szeregi musiałaby wstąpić.

Swoje miejsce na całe życie zawodowe Janina znalazła w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Opolu (WAP w Opolu, od 1983 r. Archiwum Państwowe w Opolu). Została w nim zatrudniona zaraz po ukończeniu studiów i przepracowała tam 35 lat, aż do przejścia na emeryturę. Karierę rozpoczęła od stanowiska młodszego archiwisty w dziale akt polskich. Szybko awansowała: w 1971 r. na stanowisko archiwisty, w 1974 r. – starszego archiwisty, a w 1977 r. – adiunkta archiwalnego. Ukończenie Studium Podyplomowego Archiwistyki w Instytucie Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1974 r.) i coraz większe doświadczenie, ugruntowały jej zainteresowania archiwistyką oraz spowodowały dalszą specjalizację w tej dziedzinie. Pozwoliły również na włączenie się w prace Komisji Metodycznej przy Archiwum Państwowym w Opolu, będącej organem doradczym Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w sprawach opracowania, doskonalenia i wdrażania naukowych metod, stosowanych w Archiwach Państwowych, zespołu doradczego przy dyrektorze WAP w Opolu, Wojewódzkiej Komisji Oceny Materiałów Archiwalnych, a także innych zespołów specjalistycznych. Intensywnej pracy towarzyszyło duże zaangażowanie w życie społeczności opolskiego archiwum. Janina Domska przez dwie kadencje sprawowała więc funkcję przewodniczącej Rady Zakładowej przy WAP w Opolu, należała do grona członków Niezależnego Samorządowego Związku Zawodowego „Solidarność” przy Archiwum Państwowym w Opolu (AP w Opolu) czy Związku Nauczycielstwa Polskiego, które współtworzyła w tej instytucji. Tę dużą aktywność zawodową i społeczną umiejętnie godziła z ogromnym oddaniem rodzinie, którą stworzyła przejmując opiekę nad czterema siostrzenicami. Pokonywała przy tym nie tylko odległość, jaka dzieliła miejsce zamieszkania najpierw w Ligocie Tułowickiej, później w Niemodlinie od miejsca pracy w Opolu, ale i samą siebie, zmagając się z niepełnosprawnością ruchową, spowodowaną chorobą przebytą w dzieciństwie. Niezwykle dzielna osoba!

Z dniem 1 stycznia 1985 r. została awansowana na stanowisko kustosa, a w lipcu 1992 r. na kierownika Oddziału I (akta niemieckie), którego pracami zarządzała do października 1995 r. Później skupiła się w większym stopniu na pracy naukowej. Sfinalizowała ją 14 marca 2001 r. decyzja Rady Naukowej Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego o nadaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie historii. Promotorem rozprawy doktorskiej „Dobra niemodlińskie (od końca XVI do połowy XIX w.)” był dr hab. Damian Tomczyk, prof. Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie, także dyrektor Muzeum w latach 1979–1981, badacz tematyki jenieckiej i członek kolegium redakcyjnego „Łambinowickiego Rocznika Muzealnego” (1980–1981).

Jej zainteresowania naukowe były skoncentrowane na dziejach ziemi niemodlińskiej, a bardzo wymiernym efektem tego stały się dwie książki: *Niemodlin i ziemia niemodlińska od 1224 r. do połowy XIX w.* (Opole 1998) oraz *Niemodlin. Monografia miasta i gminy* (Opole 2012) oraz artykuły. W dorobku naukowym Janiny

Domskiej poważne miejsce zajmowała jednak także archiwistka. Poruszała się w niej pewnie zarówno jako teoretyk, jak i praktyk, łącząc niezwykle sprawnie te dwa obszary. Dnia 1 marca 2004 r. przeszła na emeryturę, ale kontaktów z Archiwum i archiwaliami nie zerwała. Jeszcze przez blisko 10 lat pracowała już bliżej domu, w niemodlińskiej Spółce Archiwa Opolskie. Aż do śmierci bardzo aktywnie działała w Niemodlińskim Towarzystwie Regionalnym. Brała udział w licznych spotkaniach, odczytach i prelekcjach prowadzonych przez tę organizację bądź inne środowiska. Współpracowała także z naszym Muzeum. Uczestniczyła np. w przygotowaniu monografii *Obozy w Lamsdorf/Łambinowicach (1870–1946)*, niezwykle ważnej pozycji w dorobku naukowym instytucji. Jako współautorka, wraz z prof. dr. hab. Michałem Lisem, przygotowała w niej rozdział poświęcony historii Łambinowic w latach 1273–1945, pierwsze tego typu opracowanie uwzględniające obok ewolucji nazwy miejscowości, historię najważniejszych obiektów czy zmian gospodarczych i demograficznych. Brała również udział w organizowanych przez nas spotkaniach i innych wydarzeniach. Zawsze ciekawa świata i wszystkim życzliwa.

Janina Domska zmarła w wieku 78 lat, 3 stycznia 2024 r. Żegnamy Ją z wielkim żalem.

Maria Bula, Violetta Rezler-Wasielewska